

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL časopisu / URL of the journal: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Autor(i) / Author(s): Petra Poskočilová
Článok / Article: Cesty k paritě: Zastoupení žen ve funkcích ministrů v zemích Latinské Ameriky
Vydavateľ / Publisher: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica

Odporúčaná forma citácie článku / Recommended form for quotation of the article:

POSKOČILOVÁ, P. 2016. Cesty k paritě: Zastoupení žen ve funkcích ministrů v zemích Latinské Ameriky. In *Politické vedy*. [online]. Roč. 19, č. 3, 2016. ISSN 1335 – 2741, s. 151-172. Dostupné na internete: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/archiv-vydani/2016/3-2016/petra-poskocilova.html>.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu *Politické vedy*. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

CESTY K PARITĚ: ZASTOUPENÍ ŽEN VE FUNKCÍCH MINISTRŮ V ZEMÍCH LATINSKÉ AMERIKY

PATHS TO PARITY: WOMEN'S REPRESENTATION IN MINISTERIAL POSITIONS IN LATIN AMERICAN COUNTRIES

Petra Poskočilová*

ABSTRACT

Women's representation in politics in Latin America has grown significantly in the last twenty years. There are more women in parliaments, more female presidents and presidential candidates, and more female ministers as well. Since 2000 seven out of nineteen Latin American countries have achieved substantially high number of female ministers (40 – 50 per cent and more in presidential cabinets. Also the percentage of female ministers has increased about 16 % without using gender quotas, during the last four presidential terms. The main goal of the article was to find out circumstances contributing to the increase, and factors influencing decisions of the presidents to appoint female ministers. The research included the percentage of women holding ministerial seats in each of last four presidential terms in nineteen countries of Latin America (up to 2016). In the study was used ordinary least square regression to examine the influence of explanatory variables (the ideology of presidents, their effort to be reelected, percentage of women in parliaments and socioeconomic development of Latin American countries) on the number of female ministers. In conclusion, the analysis confirmed higher tendency to appoint women in the cases of leftist presidents, striving for reelection in the countries with higher percentage of women in parliament. The results also indicated connections between appointment of women and populism and indirect influence of legislative gender quotas on women's representation in government, which are possible ways for future research.

Key words: Latin America, ministers, parity, representation, women

Úvod

Tématu rovného zastoupení žen v politických institucích je už po desetiletí věnována značná pozornost a jakkoli je na ně nezřídka pohlíženo s jistým

* Mgr. Petra Poskočilová působí jako interní doktorandka na Katedře politologie, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, Rokitanského 63, 500 03 Hradec Králové, Česká republika, e-mail: petra.poskocilova@uhk.cz.

despektem jako na spíše okrajové, postupně si vydobylo pevnou pozici v agendách nejvýznamnějších celosvětových i řady regionálních mezinárodních organizací. Vyrovnané zastoupení žen a mužů ve veřejných úřadech začalo být považováno za jeden ze znaků demokracie, modernizace a pokroku. Jedním z hlavních problémů, kterým se v této souvislosti jednotliví aktéři, ať už se jedná o představitele států, nevládních organizací, ženských hnutí či odborné veřejnosti, zabývají, je otázka, jakým způsobem zvýšit počet žen, které zpravidla bývají v rozhodujících funkcích zastoupeny méně než muži. Odborná literatura pak zkoumá příčiny vysokého či nízkého zastoupení žen v politice, příznivé či nepříznivé faktory, které tuto skutečnost ovlivňují.

Nejčastěji bývá v tomto směru věnována pozornost státům Skandinávie, kde je zastoupení žen v politice i dalších významných pozicích dlouhodobě vysoké, a jež jsou tím pádem často považovány za vzor. Dalším zajímavým a poměrně často studovaným případem je Latinská Amerika. Jakkoli je tento kontinent známý tím, že zde, co se týče genderové rovnosti, převládají spíše tradiční, často až machistické, postoje a je hned po Africe regionem s nejvyšší mírou násilí páchaném na ženách, z hlediska jejich politické reprezentace paradoxně dosáhl v posledních patnácti letech významného posunu.

V současné době je takřka ve všech státech Latinské Ameriky v procesu obsazování volených i nevolených úřadů uplatňována nějaká forma genderové kvóty. Ve většině z nich byly přijaty legislativní kvóty pro kandidátní listiny parlamentních voleb a i díky tomu se průměrný počet žen v legislativě od roku 2000 zvýšil z 12 % na 23 % v roce 2016. Převážná část odborné literatury zaměřené na politické zastoupení žen v Latinské Americe se tudíž věnuje především efektivitě genderových kvót a dalším faktorům bránícím nebo naopak podporujícím zvolení žen do parlamentu. Oproti tomu zastoupení žen v exekutivě, konkrétně ve funkcích ministryň, zůstává stále poněkud na okraji zájmu.

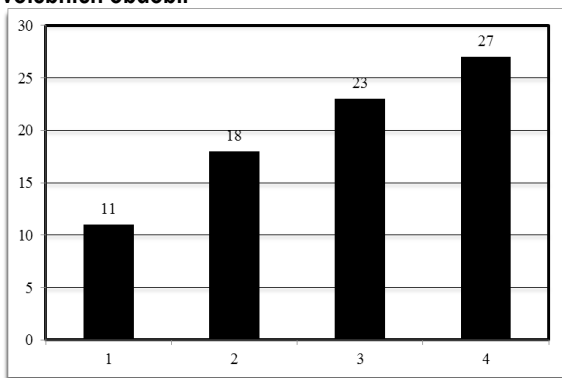
Většina existujících prací, které se zabývají zastoupením žen v ministerských funkcích, se zaměřuje na státy západní Evropy, Kanadu a USA. (Davis, 1997; Tremblay, 2012) Nejnovější studie na toto téma věnující se oblasti Latinské Ameriky pak vychází z dat do roku 2003 (Escobar-Lemmon a Taylor-Robinson, 2005), tudíž již nepokrývá aktuální vývojový trend.

Přitom na této úrovni došlo k podobně výraznému zvýšení jako v případě úrovně legislativní. Za poslední čtyři volební období,¹ tedy zhruba od poloviny 90.

¹ Argentina: Fernando de la Rúa (1999 – 2001), Néstor Kirchner (2003 – 2007), Cristina Kirchner (2007 – 2011) Cristina Kirchner (2011 – 2015). Bolívie: Hugo Banzer (1997 – 2001), Gonzalo

let, se průměrný podíl ministryň v zemích Latinské Ameriky zvýšil z původních v prvním sledovaném volebním období 11 % na 27 % v posledním sledovaném volebním období.

Graf 1: Procentuální podíl žen v ministerských funkcích v průběhu posledních čtyř volebních období.

Zdroj: Vytvořeno autorkou z dat dostupných na webových stránkách prezidentských kabinetů zkoumaných latinskoamerických zemí a v databázi Worldwide Guide to Women in Leadership.

Kromě toho v daném období bylo v osmi latinskoamerických státech dosaženo vyrovnaného zastoupení žen v ministerských funkcích 40 – 50 procenty. V Bolívii, Ekvádoru, Kostarice, Nikaragui, Peru a Venezuele k tomu došlo v posledním sledovaném vládním období, v Chile (a znovu v Nikaragui)

Sánchez Lozada (2002 – 2003), Evo Morales (2006 – 2009), Evo Morales (2010 – 2014). Brazílie: Fernando Cardoso (1998 – 2002), Ignácio Lula da Silva (2003 – 2005), Ignácio Lula da Silva (2006 – 2010), Dilma Rousseff (2011 – 2014). Dominikánská republika: Leonel Fernández (1996 – 2000), Hipólito Mejía (2000 – 2004), Leonel Fernández (2004 – 2008), Leonel Fernández (2008 – 2012). Ekvádor: Jamil Mahuad (1998 – 2000), Lucio Gutiérrez (2003 – 2005), Rafael Correa (2007 – 2009), Rafael Correa (2009 – 2013). Guatemala: Alfonso Portillo (2000 – 2004), Óscar Berger (2004 – 2008), Álvaro Colom (2008 – 2012), Otto Pérez Molina (2012 – 2015). Haiti: René Préval (1996 – 2001), Jean-Bertrand Aristide (2001 – 2004), René Préval (2006 – 2011), Michel Martelly (2011 – 2015). Honduras: Carlos Flores (1998 – 2002), Ricardo Maduro (2002 – 2006), Manuel Zelaya (2006 – 2009), Porfirio Lobo Sosa (2010 – 2014). Chile: Eduardo Frei (1994 – 2000), Ricardo Lagos (2000 – 2006), Michelle Bachelet (2006 – 2010), Sebastián Piñera (2010 – 2014). Kolumbie: Andrés Pastrana (1998 – 2002), Álvaro Uribe (2002 – 2006), Álvaro Uribe (2006 – 2010), Juan Manuel Santos (2010 – 2014). Kostarika: Miguel Rodríguez Echeverría (1998 – 2002), Abel Pacheco de la Espriella (2002 – 2006), Óscar Arias (2006 – 2010), Laura Chinchilla (2010 – 2014). Mexiko: Carlos Salinas (1988 – 1994), Ernesto Zedillo (1994 – 2000), Vicente Fox (2000 – 2006), Felipe Calderón (2006 – 2012). Nikaragua: Arnoldo Alemán (1997 – 2002),

ve třetím a v Kolumbii ve druhém, zatímco v prvním sledovaném volebním období se podíl mužů a žen v žádném ze států Latinské Ameriky ani nepřiblížil.

Tabulka 1: Procentuální podíl žen v celkovém počtu ministrů ve státech Latinské Ameriky během čtyř ukončených prezidentských volebních období. Tučně jsou vyznačena funkční období, v nichž dosáhlo zastoupení ministryň nejvyšších hodnot (40 % - 50 % a více).²

	1	2	3	4
Argentina	11,1	16,7	20	23,3
Bolívie	6,7	18	28,9	38,2
Brazílie	5,2	21,7	8,5	18,8
Dominikánská rep.	0	0	1,1	16,7
Ekvádor	20	18,8	31	40
Guatemala	15,4	18,5	3,1	23,1
Haiti	9,5	26,8	12,7	34,2
Honduras	26,3	18,8	18,8	11
Chile	13,6	24,6	43,5	23,5
Kolumbie	11,3	38,5	27,7	36,3
Kostarika	12,9	22,1	27,3	39
Mexiko	3,4	11,8	11,9	19
Nikaragua	14,1	17,9	50	55,8
Panama	20,8	27,8	31,9	20,2

Enrique Bolaños (2002 – 2007), Daniel Ortega (2007 – 2011), Daniel Ortega (2011 – 2016). Panama: Ernesto Balladares (1994 – 1999), Mireya Moscoso (1999 – 2004), Martín Torrijos (2004 – 2009), Ricardo Martinelli (2009 – 2014). Paraguay: Juan Carlos Wasmosy (1993 – 1998), Raúl Cubas (1998 – 1999), Nicanor Duarte (2003 – 2008), Fernando Lugo (2008 – 2012). Peru: Alberto Fujimori (1995 – 2000), Alejandro Toledo (2001 – 2006), Alan García (2006 – 2011), Ollanta Humala (2011 – 2016). Salvador: Armando Calderón Sol (1994 – 1999), Francisco Flores (1999 – 2004), Antonio Saca (2004 – 2009), Mauricio Funes (2009 – 2014). Uruguay: Julio María Sanguinetti (1995 – 2000), Jorge Batlle (2000 – 2005), Tabaré Vázquez (2005 – 2010), José Mujica (2010 – 2014). Venezuela: Rafael Caldera (1994 – 1999), Hugo Chávez (1999 – 2001), Hugo Chávez (2001 – 2007), Hugo Chávez (2007 – 2013).

² V některých případech je hodnota vyznačená v tabulce o něco nižší než 40 %. Důvodem je skutečnost, že čísla zaznamenaná v tabulce vyjadřují průměrné zastoupení ministryň v jednotlivých letech funkčního období, což znamená, že se toto zastoupení v průběhu funkčního období snížilo na méně než 40 %, případně zvýšilo na 40 % z hodnot nižších.

	1	2	3	4
Paraguay	0	20	21,7	20
Peru	10,8	12,2	35,4	43,1
Salvador	7,7	9	16,7	11,5
Uruguay	9,7	1,4	29,2	15,4
Venezuela	11,1	15,6	14,9	38,5

Zdroj: Vytvořeno autorkou z dat dostupných na webových stránkách prezidentských kabinetů uvedených zemí a databázi Wolrdwide Guide to Women in Leadership.

Jedná se tedy o poměrně nový jev, přičemž se naskytá otázka, co je příčinou zvyšujícího se počtu žen v čele ministerstev. Pro státy Latinské Ameriky je charakteristický prezidentský systém, přičemž do kompetencí prezidenta spadá mimo jiné i jmenování a odvolávání jednotlivých ministrů, kteří pak tvoří součást jeho prezidentského kabinetu a jejich hlavním úkolem je spravovat svěřené ministerstvo v souladu s prezidentem stanovenou politickou linií. Jaké faktory tedy ovlivňují rozhodnutí prezidenta a motivují ho obsazovat tyto úřady v duchu genderové rovnosti?

K tomu, aby se počet ministryň mohl zvyšovat, je třeba jednak dostatečného počtu žen, majících příslušné vzdělání, možnosti, zkušenosti a zájem danou funkci vykonávat. Dále je nezbytné, aby prezident, na jehož rozhodnutí obsazení ministerstev závisí, vnímal jmenování většího počtu žen jako strategicky výhodné, nebo to alespoň nepovažoval za nevýhodné.

Z hlediska faktorů ovlivňujících množství potenciálních kandidátek na post ministryně, se práce soustředí na socioekonomický rozvoj a zastoupení žen v legislativě jednotlivých zemí. Úrovní socioekonomického rozvoje je v odborné literatuře připisován značný vliv na postavení žen ve společnosti. Na základě teorií modernizace zvyšující se ekonomický rozvoj poskytuje různým sociálním skupinám (v tomto případě ženám) příležitost přijmout nové ekonomické a sociální role, přičemž zároveň přispívá k přijetí postmateriálních hodnot (např. genderové rovnosti) většinovou společností. (Inglehart a Norris, 2003) V rozvinutějších společnostech se zlepšuje přístup žen ke vzdělání a rozšiřují možnosti jejich profesního rozvoje a kariérního růstu. Zároveň zde oslabují tradiční předsudky, které zmíněné možnosti omezují a zabraňují pronikání žen do významných funkcí i tomu, aby byly na těchto pozicích akceptovány stejně jako muži. (Matland, 1998; Rosen, 2012; Schwindt-Bayer, 2010) Dá se předpokládat, že ve více rozvinutých zemích ženy snáze získávají schopnosti a

předpoklady požadované pro výkon ministerské funkce, proto se bude jejich zastoupení v těchto úřadech s rostoucí úrovní socioekonomického rozvoje zvyšovat.

Počet žen dostatečně kvalifikovaných pro výkon ministerské funkce bude rovněž souviset s mírou politické reprezentace žen v daném státě. Dá se předpokládat, že v zemích, v nichž se ženy více politicky angažují a aktivně usilují o zvolení či jmenování do úřadu, poroste i počet žen, které tyto úřady skutečně zastávají a naopak. Ženy v politice mohou být dalšími ženami ve společnosti vnímány jako vzor. S jejich zvyšujícím se počtem se pak zvyšuje zájem žen o politiku a jejich politická participace, roste jejich motivace rozvíjet své profesní a politické schopnosti, protože vidí, že dosáhnout zvolení či jmenování do nejvyšších úřadů není nemožné. Toto pak zpětně vede k dalšímu zvyšování jejich zastoupení, protože s rostoucím počtem motivovaných žen, odhodlaných se o tyto úřady ucházet, roste zároveň i šance, že se některým z nich skutečně podaří kýženého cíle dosáhnout. (Schwindt-Bayer, 2010) Politickou reprezentaci žen pak nejlépe vystihuje jejich zastoupení v parlamentu. Vysoké zastoupení odráží jednak vyšší počet žen, kterým se podařilo úspěšně proniknout do veřejných úřadů na národní úrovni, což naznačuje, že v daném státě mají ženy pro vstup do politiky příznivější podmínky. Vzhledem k tomu, že se jedná o posty volené, vypovídá vyšší podíl žen v legislativě rovněž i o pozitivním postoji voličů vůči ženám v rozhodujících funkcích.

Prostředí parlamentu ženám umožňuje získat zkušenosti a kontakty v oblasti národní politiky (Escobar-Lemmon a Taylor-Robinson, 2005; Kouba a Poskočilová, 2014; Tremblay, 2012), zároveň se pohybují blíže vedení strany a prezidentovi, než v politice lokální, což může pozitivně ovlivnit jejich šance na nominaci do funkce ministryně. Kromě toho může vysoké zastoupení žen v legislativě zapůsobit jako signál pro prezidenta, že by bylo vhodné pověřit více žen také řízením ministerstev.

Rozhodnutí prezidenta při výběru a jmenování ministrů pak ovlivňuje celá řada faktorů. Značnou roli nepochybně budou hrát patřičná kvalifikace dané osoby pro určitý resort, jehož správou je pověřena, jejich politických a profesních zkušeností, stejně tak jejich vnitrostranických vazeb a kontaktů. Je tudíž důležité, aby byl k dispozici dostatečný počet žen, z nichž lze vybírat. Dosud byla věnována pozornost podmínkám, které výši tohoto počtu ovlivňují. Avšak v případě, že je nabídka mužů i žen s odpovídající kvalifikací dostatečná,

naskytá se otázka, kdy je pro prezidenta strategicky výhodné upřednostnit ženu.

Pokud se prezident rozhodne oslovit ženy jako sociální skupinu v zájmu posílení své podpory a rozšíření voličského spektra a otevřeně podporovat jejich vyšší politické zastoupení, je jmenování žen na pozice ministryň strategicky výhodným, nepřiliš nákladným způsobem, jak tento postoj viditelně demonstrovat (v porovnání například s prosazením genderových kvót pro parlamentní volby, případně jinými legislativními kroky).³ Taková situace nastává zejména ve chvíli, kdy prezident potřebuje dosáhnout nějakého cíle, přičemž jeho dosažení je závislé na přímé podpoře voličů. Nejčastějším z takových cílů je snaha o znovuzvolení, protože v zemích Latinské Ameriky jsou prezidenti voleni zpravidla přímou volbou. Pokud se prezident rozhodne této strategii využít a obrátit se na ženy, je třeba, aby obsadil ministerské posty z hlediska genderu co nejvyrovnaněji, aby dané gesto bylo společností zaznamenáno a mohlo zapůsobit. Prezidenti, kteří mají v úmyslu bezprostředně po vypršení jejich mandátu kandidovat ve volbách a usilovat o znovuzvolení v následujících volbách usilovat o znovuzvolení, se pak budou k této strategii uchýlovat častěji a aby získali podporu žen, mimo jiné jmenují v průběhu svého funkčního období více ministryň. Výše zmíněný přístup obrátit se na do té doby diskriminované skupiny ve společnosti ve snaze o upevnění politické podpory je jedním z charakteristických znaků politického populismu (Roberts, 1995; Mudde a Rovira Kaltwasser, 2015), uchýlit se k němu nicméně může kterýkoli prezident.

Také ideologická orientace prezidenta může ovlivnit postoj prezidenta ke jmenování žen, případně tendence k přijetí výše popsané strategie podpory jejich politického zastoupení. Dá se předpokládat, že u levicově orientovaných prezidentů se tato taktika bude objevovat častěji než u prezidentů nelevicových, protože je v souladu s idejemi sociální rovnosti, jimiž se obvykle prezentují. (Kittilson, 1997; Sacchet, 2005; Tremblay, 2012) Oproti tomu ideologie nelevicových prezidentů bývá zpravidla více konzervativní a otevřené prosazování genderové rovnosti by jim na jednu stranu též mohlo přinést užitek, ale na stranu druhou představuje rovněž větší riziko ztráty podpory konzervativnějších voličů.

³ Na druhou stranu nutno zmínit, že skutečnost, že prezident prosazuje rovné zastoupení mužů a žen v politice automaticky nemusí znamenat, že by byl zároveň zastáncem ženských práv a myšlenky genderové rovnosti jako takové.

Cílem práce tedy je ověřit předpoklad, že nejvíce žen ministryň mají tendenci jmenovat levicoví prezidenti, kteří usilují o znovuzvolení, v zemích s vysokým zastoupením žen v parlamentu a vysokou úrovní socioekonomického rozvoje.

Práce bude vycházet z dat pozorovaných v devatenácti⁴ latinskoamerických zemích během posledních čtyř ukončených prezidentských funkčních období, což je ve většině států přibližně dvanáct až patnáct let. S ohledem na to, že se složení kabinetů různí z hlediska toho, jaká ministerstva a další úřady zahrnují, a to nejen stát od státu, ale leckdy také v rámci jednoho státu v různých funkčních obdobích, budou do analýzy zahrnuty pouze ženy s titulem ministryně (v případě Mexika *Secretaria*, což je označení, které v dané zemi uvedenému titulu odpovídá).

Text je rozčleněn do několika částí, v první části budou představeny teoretické argumenty týkající se předpokládaného vlivu zkoumaných faktorů na počet ministryň v prezidentských kabinetech, v části druhé budou získaná data zpracována pomocí kvantitativní analýzy, ve třetí části bude věnována detailnější pozornost státům, v nichž ve zkoumaném období došlo k největšímu zvýšení zastoupení žen v ministerských funkcích a přístupu konkrétních prezidentů k otázce genderové rovnosti.

1 Faktory ovlivňující jmenování ministryň

V následující kapitole budou podrobněji popsány jednotlivé zkoumané faktory a jejich předpokládaný vliv na jmenování ministryň. Práce vychází z teorií, které je možné použít pro vysvětlení politické reprezentace žen obecně, přičemž některé z nich mírně přizpůsobuje konkrétní úrovni zastoupení v ministerských funkcích.

1.1 Socioekonomický rozvoj

Socioekonomický rozvoj napomáhá zvýšení politické aktivity žen a naopak oslabuje bariéry, které jejich vstupu do politiky brání. (Matland, 1998; Rosen, 2012) S rostoucím rozvojem ve společnosti dochází k oslabování tradičních hodnot, zvyšuje se urbanizace, úroveň vzdělání a podíl žen na pracovní síle, naopak klesá porodnost. Mění se způsob tradičního vnímání úlohy žen jako

⁴ Argentina, Bolívie, Brazílie, Dominikánská republika, Ekvádor, Guatemala, Haiti, Honduras, Chile, Kolumbie, Kostarika, Mexiko, Nikaragua, Panama, Paraguay, Peru, Salvador, Uruguay a Venezuela.

matek pečujících o děti a domácnost a rozvíjí se schopnost společnosti akceptovat ženy v nových ekonomických i sociálních rolích. (Inglehart a Norris, 2003) Více rozvinuté společnosti zároveň vytvářejí více příležitostí k tomu, aby ženy získaly nezbytné kvalifikace pro proniknutí do politických funkcí. Jejich postupný přesun z domácností do zaměstnání jim umožňuje získat více osobních zdrojů, jako jsou vzdělání a profesní zkušenosti, které jsou nutné pro zvýšení jejich politické relevance (Matland). Spolu s rostoucím vzděláním a pracovním uplatněním žen se pak zvyšuje i jejich zájem o politiku a politická participace. Zároveň si začínají více uvědomovat nedostatek zastoupení v rozhodujících institucích a usilovat na genderově vyrovnanější politickou reprezentaci (Matland, 1998) na všech úrovních, tedy i v ministerských funkcích.

1.2 Zastoupení žen v parlamentu

Předpoklad, že rostoucí zastoupení žen v legislativě by se mělo projevit rovněž nárůstem počtu žen v ministerských funkcích, primárně vychází z teorií politické reprezentace, na jejichž základě zvyšující se počet žen v politice zpětně vede k jeho dalšímu navyšování. Existuje řada různých pojetí politické reprezentace, která se navzájem odlišují svojí formou i významem. Zmíněné argumenty vychází z předpokládaného vztahu mezi deskriptivní a symbolickou reprezentací žen. (Pitkin, 1967) Deskriptivní (numerická) reprezentace se vztahuje ke konkrétnímu počtu, jímž jsou ženy zastoupeny v politických institucích. V případě symbolické reprezentace se pak tyto ženy stávají jistým symbolem, který působí na společnost a evokuje názory a postoje týkající se jejich reprezentace jako takové. **Pitkin** zdůrazňuje, že „*předmětem zájmu není symbol sám o sobě, ale spíše reakce, kterou vyvolává.*“ (Pitkin, 1967, s. 97)

Symbolická reprezentace žen tak může následně zpětně ovlivňovat reprezentaci deskriptivní. Ženy v politice jednak symbolicky působí na další ženy ve společnosti, jsou pro ně vzorem a posilují jejich tendenci rozvíjet své profesní a politické schopnosti, zapojit se do veřejného života a rovněž usilovat o zvolení do některého z rozhodujících úřadů, které přestávají vnímat jako reálně nedostupné. (Pande a Ford, 2011) Přítomnost žen v politice rovněž ovlivňuje i smýšlení společnosti jako celku, konkrétně tradičně skeptické postoje vůči ženám v rozhodujících funkcích. S jejich rostoucím počtem společnost přestává vnímat jejich přítomnost jako něco nepatřičného či výjimečného, ale naopak jako něco, co je normální, běžné a žádoucí. Oba tyto vlivy působí

příznivě na navyšování reprezentace deskriptivní, jež má za následek zpětné posilování intenzity reprezentace symbolické.

Výše zmíněné argumenty se vztahují k zastoupení žen v politice obecně a dosud byly užívány převážně pro vysvětlení zvyšujícího se počtu žen v legislativě. Podíl žen v parlamentu však může být rovněž důležitým ukazatelem a vlivným faktorem na jmenování většího počtu ministryň. Vysoké zastoupení žen v parlamentu v první řadě naznačuje, že v daném státě jsou příznivé podmínky pro vstup žen do politiky a vzhledem k tomu, že se jedná o volené funkce, rovněž podporu ze strany voličů.⁵ Zvyšující se počet žen v legislativě by se měl rovněž projevit zvýšením podílu ministryň ve vládních kabinetech. Jednak se zvyšuje nabídka žen se zkušenostmi a vazbami v politice na národní úrovni, které se rovněž dostávají blíže vedení stran a prezidentovi. Vysoký počet žen v parlamentu je také jistým signálem pro prezidenta, že je žádoucí, aby zastoupení mužů a žen bylo vyrovnanější i v čele ministerstev.

1.3 Znovuzvolení

V situaci, kdy má prezident v úmyslu usilovat po vypršení svého stávajícího mandátu o opětovné znovuzvolení, může zároveň dojít ke zvýšení šancí žen na vstup do politiky. Vzhledem k tomu, že prezidenti v Latinské Americe jsou voleni přímo, závisí jejich zvolení, respektive znovuzvolení, na přímé podpoře občanů. Snaha přímo oslovit co největší počet voličů, zejména dosud nějakým způsobem znevýhodněných sociálních skupin, je často uváděn jako jeden z charakteristických rysů politického populismu (např. Roberts, 1995; Weyland, 2010; Mudde a Rovira Kaltwasser, 2015), nejedná se nicméně o dostačující podmínku a neexistuje důvod, proč by tuto strategii nemohl využít kterýkoli latinskoamerický prezident.

O hlasy žen jako cílové skupiny lze nepochybně usilovat řadou způsobů, nicméně podpora jejich vyššího politického zastoupení se jeví méně rizikově než řada jiných, mnohdy kontroverzních otázek, týkajících se ženských práv. K nejznámějším případům, kdy prezident takto oslovil ženy, patří **Juan Domingo Perón**, prezident Argentiny, který na počátku 50. let usiloval o znovuzvolení, roku 1947 udělil ženám volební právo a následně byl roku 1952

⁵ Ta je zpravidla nezbytná i v případě, že jsou v dané zemi zavedené genderové kvóty pro kandidátní listiny.

s volebním ziskem téměř 63 % hlasů opětovně zvolen prezidentem.⁶ Dále pak například argentinský prezident **Carlos Menem**, který roku 1991, během svého prvního funkčního období, významně podpořil zavedení genderových kvóty pro parlamentní volby, o pět let dříve, než se toto legislativní opatření rozšířilo i do většiny ostatních států regionu. Rovněž prezident Peru **Alberto Fujimori** se v polovině 90. let kromě zavedení genderových kvót zasadil rovněž o vznik ministerstva pro ženské záležitosti a alespoň navenek byl zastáncem většího zastoupení žen v rozhodujících úřadech. Jmenování většího počtu ministryň a vytváření genderově vyrovnaných kabinetů se pak z tohoto hlediska jeví jako další možný krok, který ve chvíli, kdy ženy již disponují volebním právem a genderové kvóty pro kandidátní listiny jsou zavedeny ve většině latinskoamerických států, umožňuje prezidentovi relativně snadno demonstrovat podporu vyrovnaného zastoupení žen v politice.

1.4 Politická ideologie

Jak již bylo zmíněno výše, prezident má tendenci oslovit ženy jako sociální skupinu ve chvíli, kdy se takový postup jeví jako strategicky výhodný a na druhou stranu se nejvíce jeví jako zásadně ztrátový. Z toho důvodu se dá předpokládat, že vyrovnanější zastoupení žen v politice budou podporovat spíše prezidenti z levicově orientovaných politických stran, respektive ti, kteří se hlásí k levicové ideologii.

Politická ideologie je řadou autorů považována za proměnnou, která významným způsobem ovlivňuje postoj politických aktérů vůči ženám v politice. (Baldez, 2012; Htun, 2005; Kittilson, 1999; Matland a Studlar 1996; Tremblay, 2012) Ve svých studiích se zaměřují převážně na přístup politických stran a jejich vliv na zastoupení žen v legislativě. Shodují se na tom, že ženám jsou více nakloněny strany levicové, než strany pravicové, protože jeden ze základních pilířů ideologie levicových stran představuje princip rovnosti, tedy i rovnosti žen s muži. „*Levicové strany cítí potřebu věnovat pozornost skupinám, které byly tradičně vyřazeny z mocenských kruhů.*“ (Matland a Studlar, 1996, s. 729) Ačkoli pravicové politické strany se mohou také zabývat problematikou zastoupení žen, obvykle tento trend začínají levicové strany a strany levého

⁶ Méně známými případy jsou například prezident Panamy **Arnulfo Arias**, který udělil ženám politická práva hned v prvním roce po nástupu do úřadu roku 1941, krátce poté byl však svržen vojenským pučem a zpět do úřadu se vrátil až roku 1949. Dále například **José Figueres** v Kostarice a **Getúlio Vargas** v Brazílii.

středu, přičemž ostatní se k nim, v zájmu získání větší podpory voličů, postupně přidávají. (Sacchet, 2005) Dá se proto předpokládat, že levicoví prezidenti budou s větší pravděpodobností přijímat strategii podpory vyššího zastoupení žen v politice a ochotni jmenovat větší počet ministryň, jelikož je tento postup více v souladu s jejich ideologickou rétorikou. Oproti tomu nelevicoví prezidenti v tomto ohledu čelí většímu riziku ztráty podpory ze strany konzervativněji orientovaných voličů.

2 Kvantitativní analýza dat

Analýza zahrnuje 19 latinskoamerických zemí. Ve všech případech se jedná o prezidentské systémy, kdy v čele státu stojí přímo volený prezident, v jehož kompetenci je jmenování i odvolávání ministrů, kteří tvoří hlavní část prezidentského kabinetu. S ohledem na to, že délka funkčního období prezidenta se v jednotlivých státech liší, nezaměřuje se práce na zastoupení žen v ministerských funkcích v určitém časovém úseku pevně stanoveném pro všechny státy. Jednotlivé zkoumané případy představují ne vybrané země, nýbrž funkční období prezidenta, konkrétně poslední čtyři ukončená⁷ funkční období prezidentů v každém z 19 latinskoamerických států. Jedná se tedy celkem 76 případů. V analýze jsou zahrnuta pouze funkční období těch prezidentů, kteří daného úřadu dosáhli prostřednictvím voleb.⁸ Čtyři funkční období umožňují zachytit aktuální trend zastoupení žen v ministerských funkcích a zároveň již zpravidla nezasahují do období nestabilních či nedemokratických vlád.

Závisle proměnnou představuje počet ministryň jmenovaných v průběhu vlády jednotlivých prezidentů. S ohledem na to, že funkční období ministrů není nijak pevně stanovené, dochází k jejich střídání v úřadech zpravidla častěji než v případě prezidenta nebo členů parlamentu. Závisle proměnná je tedy pro jednotlivé případy vyjádřena hodnotou získanou z průměru zastoupení žen v ministerských funkcích za každý jeden rok působení prezidenta v úřadu.

Nezávisle proměnnou vyjadřující socioekonomický rozvoj představuje index lidského rozvoje (HDI) naměřený v každém daném funkčním období. Jedná se o konvenčně užívaný prediktor ženské politické reprezentace. (např. Norris,

⁷ Respektive funkční období, která budou ukončena nejpozději v roce 2016.

⁸ Nejsou tedy zahrnuti tzv. prozatímní prezidenti, kteří (např. z pozice viceprezidenta) nahradili zvoleného prezidenta, jenž z nějakého důvodu musel odstoupit ze své funkce před koncem svého funkčního období, případně prezidenti, kteří se chopili moci pomocí státního převratu.

2004; Rosen, 2012) Jeho výhodou oproti čiste ekonomickým indikátorům rozvoje je že kombinuje celkem tři rozměry rozvoje: úroveň vzdělání vyjádřenou kombinací hodnot očekávané a průměrné délky vzdělávání, úroveň zdraví vycházející z indexu předpokládané délky života a úroveň ekonomického bohatství vycházející z hodnot HNP na hlavu v dolarech. HDI může vykazovat hodnoty mezi 0 a 1, kde vyšší hodnota znamená vyšší úroveň lidského rozvoje.

Proměnná zastoupení žen v legislativě je vyjádřena procentuálním zastoupením žen v parlamentu (v případě dvoukomorových parlamentů pak v jeho dolní komoře) v daném prezidentském funkčním období.

Proměnná vyjadřující snahu prezidenta o znovuzvolení je kódována hodnotou 1, pokud prezident kandidoval (nebo o tuto možnost navzdory ústavním omezením usiloval) ve volbách konajících na konci jeho funkčního období, případně ve volbách následujících ob jedno funkční období, v případě, že bezprostřední znovuzvolení je ústavou zakázáno. Hodnotou 0 je tato proměnná kódována v případě, že dotyčný o znovuzvolení neusiloval, případně usilovat nemohl z důvodu zákazu znovuzvolení, případně zákazu bezprostředního znovuzvolení vyžadujícího odstup minimálně dvou funkčních období.

Proměnná levicové orientace prezidenta je kódována hodnotou 1 v případě, že se jedná o levicového prezidenta a hodnotou 0 v případě, že se o levicového prezidenta nejedná. S ohledem na to, že v zemích Latinské Ameriky často není snadné určit ideologii politických stran, z nichž prezident pochází, i z toho důvodu, že v mnoha případech postrádají konkrétní program a představují pouze podpůrné platformy, které v předvolebním období podporují určitého prezidentského kandidáta, budou za levicové považováni prezidenti, kteří pocházejí ze stran, které samy sebe deklarují jako levicové, případně ti, kteří se k levicové orientaci sami hlásí.

Analýza dat byla provedena pomocí programu IBM SPSS Statistics. První tabulka Model Summary poskytuje informace o kvalitě modelu. Poměrně vysoká hodnota R naznačuje, že model je pro naše data vhodný. Koeficient determinace (R Square) pak ukazuje, že rozptyl v datech je z 35, 5 % způsoben chováním proměnných obsažených v uvedeném modelu.

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,596 ^a	,355	,318	10,1619

Druhá tabuľka rovněž poskytuje informáci o vhodnosti modelu pro uvedené data. Měří rozdíl mezi skutečnými daty a daty, která vzniknou na základě aplikace regresního modelu. Hodnoty testové statistiky F, která je výrazně vyšší než 1, a statistické významnosti (Sig.) nižší než 0,05, a tedy umožňuje zamítnutí nulové hypotézy, vhodnost modelu potvrzují.

ANOVA^a

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	4030,236	4	1007,559	9,757	,000 ^b
Residual	7331,709	71	103,264		
Total	11361,944	75			

Tabuľka regresních koeficientů vypovídá o vlivu jednotlivých nezávisle proměnných na zastoupení žen v ministerských funkcích. Regresní koeficient B ukazuje, že ideologická orientace prezidenta, jeho snaha o znovuzvolení i zastoupení žen v parlamentu ovlivňují podíl ministryň předpokládaným způsobem. Přítomnost levicového prezidenta zvyšuje tento podíl přibližně o 8 %, stejně tak usiluje-li o znovuzvolení. V případě, že se zastoupení žen v parlamentu zvýší o 1 %, pak vzroste zastoupení žen v ministerských funkcích přibližně o 0,3 %. Standardizované regresní koeficienty Beta ukazují míru vlivu jednotlivých nezávisle proměnných na závisle proměnnou v porovnání s ostatními nezávisle proměnnými v modelu. Nejsilnější se ukázal být vliv levicové ideologické orientace prezidenta, snaha o znovuzvolení a zastoupení žen v parlamentu pak mají na zastoupení žen v ministerských funkcích podobný vliv, o něco nižší, než ideologická orientace.

Coefficients^a

Model 1	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	11,858	9,540		1,243	,218
Levicový prezident	7,828	2,611	,316	2,998	,004
Snaha o znovuzvolení	7,777	2,848	,284	2,731	,008
Zastoupení žen v parlamentu	,305	,147	,229	2,075	,042
Socioekonomický rozvoj	-3,628	15,424	-,025	-,235	,815

Naopak proměnná socioekonomického rozvoje nabývá hodnot zcela opačných, oproti původnímu předpokladu. Zdá se, že s rostoucím HDI se podíl ministryň naopak snižuje, vliv tohoto faktoru na závisle proměnnou je však poměrně zanedbatelný (-0,025), kromě toho není statisticky významný.

3 Analýza případů s nejvyšším zastoupením žen v ministerských funkcích

V průběhu sledovaných čtyř funkčních období v celkem devíti případech v osmi latinskoamerických zemích dosaženo 40% - 50% či vyššího zastoupení žen ve funkcích ministrů (Tabulka 1).⁹ Počet těchto případů se zvyšoval v průběhu času. V prvním sledovaném funkčním období nebyly ženy zastoupeny v tak vysokém počtu v žádném ze zkoumaných států. Ve druhém funkčním období se první takový případ objevuje v Kolumbii za vlády **Álvara Uribeho**. Ve třetím funkčním období jsou to již dva případy Chile za **Michelle Bachelet** a Nicaragua za **Daniela Ortegy**. Zbývajících šest případů se pak nachází v posledním sledovaném období. Jedná se o Bolívii v čele s **Evo Moralesem**, Ekvádor za **Rafaela Correy**, Kostariku za **Laury Chinchilly**, znovu Nikaraguu za **Daniela Ortegy** v jeho následujícím funkčním období, Peru za **Ollanty Humaly** a Venezuelu v čele s **Hugo Chávezem**. Snaha o vytvoření genderově vyrovnaného zastoupení mužů a žen v ministerských funkcích se tedy zjevně začala výrazněji projevovat poměrně nedávno během posledních funkčních období, přibližně koncem prvního desetiletí 21. století.

⁹ V některých případech je hodnota vyznačená v tabulce o něco nižší než 40 %. Důvodem je skutečnost, že čísla zaznamenaná v tabulce vyjadřují průměrné zastoupení ministryň v jednotlivých letech funkčního období, což znamená, že se toto zastoupení v průběhu funkčního období snížilo na méně než 40 %, případně zvýšilo na 40 % z hodnot nižších.

Tabuľka 2: Přejhľad zkoumaných proměnných během funkčních období s nejvyšším zastoupením ministryň (40 % - 50 % a více).

	Levicový prezident	Znovuzvolení	Zastoupení žen v parl.	Socioekon. rozvoj (HDI)
Álvaro Uribe (2002-2006)	ne	ano	12,0%	0,680
Michelle Bachelet (2006-2010)	ano	ano	15,0%	0,807
Daniel Ortega (2011-2016)	ano	ano	40,2 %	0,613
Evo Morales (2010-2014)	ano	ano	25,4 %	0,662
Rafael Correa (2009-2013)	ano	ano	32,3 %	0,706
Laura Chinchilla (2010-2014)	ano	ne	38,6 %	0,761
Ollanta Humala (2011-2016)	ano	ne	21,5 %	0,736
Hugo Chávez (2007-2013)	ano	ano	17,2 %	0,761

Zdroj: Vytvořeno autorkou.

Z hlediska vlivu zkoumaných faktorů na jmenování ministryň, se v daných případech výrazněji projevují ty, které souvisí s osobou prezidenta, než ty ovlivňující nabídku potenciálních ministryň. S výjimkou **Álvara Uribeho**, který je orientovaný pravicově, se všichni zmínění prezidenti hlásí k levicové ideologii. **Daniel Ortega, Rafael Correa, Evo Morales a Hugo Chávez** stojí, respektive stáli, v čele radikálně levicových hnutí, která se vyznačují silným důrazem na sociální rovnost a začlenění všech sociálních tříd, skupin a etnik ve společnosti do rozhodovacích procesů. Podobný princip je zahrnutý rovněž v základních stanovách strany **Ollanty Humaly**. **Michelle Bachelet a Laura Chinchilla** jsou pak představitelkami levého středu, ačkoli v případě **Chinchilly** v praxi převažují spíše středové tendence, a jejich strany ideologicky vychází z principů sociální demokracie.

Většina z nich rovněž usilovala o opakované znovuzvolení. **Uribe** kandidoval a následně byl zvolen dvakrát ve dvou po sobě jdoucích funkčních obdobích. V roce 2004, během svého prvního působení ve funkci se mu podařilo prosadit dodatek ke kolumbijské ústavě, jenže mu umožňoval ucházet se o znovuzvolení ve volbách konaných roku 2006. V následujících volbách se pokusil kandidovat potřetí, nicméně v tomto případě již ústavní soud jeho kandidaturu zamítl. **Daniel Ortega** od roku 2007 vykonává již své třetí funkční

období v řadě,¹⁰ přičemž v roce 2014 prosadil návrh na změnu ústavy, který ruší dosavadní omezení bezprostředního znovuzvolení, což mu umožňuje ucházet se v roce 2016 o post prezidenta počtvrté. **Evo Morales** působí v úřadu prezidenta Bolívie také od roku 2006, naposled, v pořadí potřetí, byl zvolen ve volbách roku 2014. V současné době připravuje referendum o změnách, které by umožnily jeho znovuzvolení i v letech následujících. Rovněž **Rafael Correa** byl v roce 2013 zvolen potřetí v řadě, roku 2015 bylo ústavními změnami povoleno neomezené znovuzvolení.¹¹ Možnost neomezeného znovuzvolení byla roku 2009 uzákoněna i ve Venezuele. Prezident **Hugo Chávez** zastával funkci prezidenta od roku 1999, naposled byl zvolen roku 2013 jen několik měsíců před svou smrtí.

V Chile, Kostarice a Peru je okamžité znovuzvolení zakázáno. V Chile a v Peru může prezident znovu kandidovat až po uplynutí jednoho volebního období. Takto byla roku 2014 znovuzvolena **Michelle Bachelet**. Zda se o podobné znovuzvolení pokusí i **Ollanta Humala** v současné době nelze potvrdit ani vyloučit, v Kostarice pak může být prezident opakovaně zvolen až po uplynutí dvou funkčních období. Z toho důvodu jsou **Ollanta Humala** a **Laura Chinchilla** v dané chvíli klasifikováni jako prezidenti, kteří o znovuzvolení neusilují, ačkoli teoreticky jejich opětovná kandidatura vyloučena není.

Ve většině států rovněž v daném období došlo ke zvýšení zastoupení žen v parlamentu a zároveň se postupně zvyšoval také počet ministryň. V Bolívii se podíl žen v parlamentu ve sledovaném období zvýšil o 14 %, v Ekvádoru o 15 %, v Kostarice o 19 %, v Nikaragui o 30 % a v Peru o 11 %. Podíl žen v ministerských funkcích se v Bolívii zvýšil přibližně o 32 %, v Ekvádoru o 20 %, v Kostarice o 26 %, v Nikaragui o 42 % a v Peru o 27 %. Oproti tomu ve zbývajících třech státech zastoupení žen v parlamentu v daném období dosahuje přibližně stejných nepřilíš vysokých hodnot. V Chile byly ženy ve sledovaném časovém úseku v parlamentu zastoupeny v průměru 13 %. **Michelle Bachelet** sice v obou svých funkčních obdobích jmenovala ministryně a ministry v takřka vyrovnaném počtu a rovné zastoupení mužů a žen v politice i na dalších významných pozicích, představuje jeden z hlavních pilířů jejího volebního programu, nicméně patřičnou legislativu podporující navýšení jejich parlamentního zastoupení (poměrný volební systém a kvóty pro kandidátní

¹⁰ Celkově se jedná o **Ortegovo** čtvrté funkční období, poprvé zastával úřad prezidenta již v roce 1985.

¹¹ Tato změna se nicméně ještě nevztahuje na následující volby, které by se měly konat v roce 2017.

listiny), se jí podařilo prosadit teprve nedávno v průběhu druhého funkčního období. Za vlády **Huga Cháveze** se podíl žen v parlamentu i v čele ministerstev pohyboval v průměru kolem 15 %, teprve ve funkčním období počínaje rokem 2007 počet ministryň náhle vzrostl na téměř 40 %, v tomtéž období se rovněž konalo důležité referendum, jehož prostřednictvím mělo dojít ke schválení neomezeného znovuzvolení prezidenta, dá se tedy předpokládat zvýšené úsilí o rozšíření podpory ze strany prezidenta. Nízký podíl žen v parlamentu tedy sám o sobě nemusí být nutně překážkou tomu, aby byly vyrovnaně zastoupeny v čele ministerstev, nicméně v zemích, kde jejich zastoupení trvale stagnuje na nízkých hodnotách, se o to výrazněji projevují faktory související s osobou prezidenta.

Zvláštním případem je pak Kolumbie, která je jedinou latinskoamerickou zemí užívající od roku 2000 genderovou kvótu, která se vztahuje i na posty ministrů a stanovuje, že minimálně 30 % těchto postů musí být obsazeno ženami.¹² Po zavedení této kvóty vzrostl podíl ministryň v následujícím funkčním období z 11 % na téměř 39 % a až do současnosti se pohybuje kolem 30 %.

Podobně je tomu i v případě socioekonomického rozvoje. Do skupiny států s nejvyšším zastoupením žen v ministerských funkcích se řadí Chile, jehož HDI patří v rámci regionu k nejvyšším, ale také Bolívie a Nikaragua, které se naopak řadí mezi nejméně rozvinuté státy Latinské Ameriky.

Výrazný vliv v osobě prezidenta naznačuje rovněž skutečnost, že ve většině zkoumaných států lze v rámci sledovaných funkčních období sledovat v počtu žen v ministerských funkcích vyzorovat značné výkyvy směrem nahoru i dolů. Ve skupině států s nejvyšším podílem ministryň lze stabilní nárůst pozorovat pouze v Kostarice. S výjimkou Kolumbie, kde byla zavedena genderová kvóta, došlo pak k navýšení skokově s nástupem konkrétní osoby do funkce prezidenta. V Bolívii se podíl ministryň s nástupem **Eva Moralese** zvýšil z 18 % na 29 %, v Ekvádoru po nástupu **Rafaela Correy** z 19 % na 32 %, v Nikaragui za **Daniela Ortegy** z 18 % na 50 %. Ve Venezuele se v prvních dvou funkčních obdobích **Huga Cháveze** podíl ministryň pohyboval kolem 15 %, zatímco ve třetím vzrostl na necelých 39 %. V Peru došlo k prvnímu výraznějšímu zvýšení již za **Alana Garcíi**, předchůdce **Ollanty Humaly**, levicového prezidenta

¹² Zákon se vztahuje na všechny rozhodující veřejné posty podléhající jmenování a odvolání, tedy ty, které nejsou obsazovány prostřednictvím voleb.

usilujícího o znovuzvolení,¹³ z 12 % na 35 %, které **Humala** po svém nástupu zvýšil na 43 %. V Chile pak s nástupem **Michelle Bachelet** vzrostl podíl ministryň z 25 % na 44 %, když ji v následujícím funkčním období vystřídal pravicový prezident **Sebastián Piñera**, klesl tento podíl na 24 % a po návratu **Bachelet** do funkce opět přesáhl 40 %. Podobné výkyvy lze pozorovat i v dalších latinskoamerických zemích (Tabulka 1).

Atypickým příkladem představuje Argentina, kde naopak parity dosaženo nebylo, ačkoli splňuje všechny výše uvedené podmínky. Její prezidentka **Cristina Kirchner** pochází z levicové strany, usilovala o znovuzvolení a zastoupení žen v argentinském parlamentu se v průměru pohybuje okolo 35 %. Jedním z možných vysvětlení může být charakter politických vazeb v Argentině z velké části založený na klientelismu. (Franceschet a Piscopo 2014) Exekutivní posty jsou v tomto směru považovány za velmi prestižní z hlediska přístupu ke zdrojům potřebným pro udržování klientelistických vazeb, které jsou klíčové pro získávání a upevňování podpory voličů. Ačkoli přijetí genderových kvót v roce 1991 výrazným způsobem podpořilo pronikání žen do legislativy, tradiční maskulinní mocenské vazby nadále přetrvávají a postup žen do skutečně významných funkcí s reálnou politickou mocí je i nadále blokovan (Franceschet a Piscopo 2014). Dalším možným vysvětlením může být aliance prezidentky s konzervativními sektory společnosti (např. katolickou církví), které obvykle nejsou příliš nakloněny myšlenkám genderové rovnosti.

Závěr

V zemích Latinské Ameriky převažují prezidentské systémy, v nichž o jmenování i odvolávání ministrů rozhoduje prezident. Faktory ovlivňující toto rozhodnutí není snadné, pravděpodobně ani možné, plně postihnout. Cílem tohoto článku nicméně bylo pokusit se vysvětlit trend posledních přibližně 15 let, v jejichž průběhu došlo k výraznému zvýšení zastoupení žen v ministerských funkcích a odpovědět na otázku, jaké faktory ovlivňují rozhodnutí prezidenta obsazovat ministerské posty paritně či alespoň jmenovat větší počet ministryň. V práci byl posuzován vliv čtyř faktorů – ideologická orientace prezidenta, snaha o znovuzvolení, zastoupení žen v parlamentu a socioekonomický rozvoj. Z analýzy dat bylo zjištěno, že tendenci jmenovat více ministryň mají levicově orientovaní prezidenti, kteří mají v úmyslu v následujícím volebním období

¹³ Již byla potvrzena **Garciova** kandidatura v prezidentských volbách, které se budou konat roku 2016.

opětovně kandidovat v zemích s vysokým zastoupením žen v parlamentu.

Vliv socioekonomického rozvoje se nepotvrdil, protože z dosavadních výzkumů vyplývá, že se jedná o poměrně vlivnou proměnnou, pokud jde o zastoupení žen v politice na volených úrovních, jako jsou členky parlamentu nebo prezidentské kandidátky. V tomto případě pravděpodobně hraje značnou roli skutečnost, že funkce ministrů, na rozdíl od výše zmíněných, nejsou volené, tudíž pro jejich jmenování není klíčová vůle voličů, ale vůle prezidenta, do jehož kompetencí spadá obsazování ministerských úřadů. Detailnější analýza případů funkčních období, v nichž ministryně dosáhly nejvyššího zastoupení, pak znovu naznačují, že zkoumané faktory, týkající se přímo politické strategie prezidenta, mají na zastoupení žen v ministerských úřadech výraznější vliv než faktory, které ovlivňují výši množství žen, které jsou schopné danou funkci vykonávat.

Prezidenti se s větší pravděpodobností obrací na ženy jako sociální skupinu v situaci, kdy usilují o znovuzvolení a potřebují posílit svou volební podporu, přičemž této možnosti častěji využívají strany levicové, protože idea sociální (potažmo genderové) rovnosti je více v souladu s jejich oficiální rétorikou a z toho důvodu se vystavují nižšímu riziku, než strany pravicové, že přijetím tohoto postoje ztratí své tradiční voliče. Vytvoření genderově vyrovnaného kabinetu je pak relativně snadným způsobem, jak tuto rétoriku navenek demonstrovat, jelikož na rozdíl od genderových kvót a jiných podpůrných opatření nevyžaduje schvalování žádné legislativy. Ve vyšším počtu případů se tato strategie vyskytla až v posledním zkoumaném funkčním období, počínaje přibližně rokem 2009.

Vysoké zastoupení žen v politice, respektive v parlamentu, rovněž přispívá k navyšování podílu ministryň, nicméně jejich nízké zastoupení nemusí automaticky znamenat překážku pro genderově vyrovnané obsazení ministerstev. Socioekonomický rozvoj při obsazování postů na této úrovni státní moci nehraje roli, nicméně je možné připustit jistý dílčí vliv tohoto faktoru s ohledem na to, že řada jiných výzkumů prokazuje jeho vliv na zastoupení žen v parlamentu, což je jedna z proměnných, které jmenování ministryň ovlivňují.

Literatura:

BALDEZ, L. 2012. Gender. In Kingstone, P. (eds.) *Routledge Handbook of Latin American Politics*. New York: Routledge, 2012. ISBN 978-0415875226, s. 319 - 332.

- DAVIS, R. 1997. *Women and Power in Parliamentary Democracies. Cabinet Appointments in Western Europe, 1968 – 1992*. Lincoln: University of Nebraska Press, 1997. 137 s. ISBN 978-0803217072.
- ESCOBAR-LEMMON, M. - TAYLOR-ROBINSON, M. 2005. Women Ministers in Latin America Government: When, Where, and Why? In *American Journal of Political Science*, roč. 49, 2005, číslo 4. ISSN 0092-5853. s. 829 - 884.
- FRANCESCHET, S. - PISCOPO, J. 2014. Sustaining Gendered Practices? Power, Parties, and Elite Political Networks in Argentina. In *Comparative Political Studies*, roč. 47, 2014, číslo 1. ISSN 1552-3829. s. 85 – 110.
- HTUN, M. 2005. Women, Political Parties and Electoral Systems in Latin America. In J. Ballington (eds.) *Women in Paliament: Beyond Numbers*. Stockholm: International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA), 2005. ISBN 978-9185391196. s. 112 - 121.
- INGLEHART, R. - NORRIS, P. 2003. *Rising Tide: Gender Equality and Cultural Change Around the World*. New York: Cambridge University Press, 2003. 244 s. ISBN 978-0521529501.
- KITTILSON, M. 1999. Women's Representation in Parliament: The Role of Political Parties. In *Party Politics*, roč. 5, 1999, číslo 1. ISSN 1354-0688. s. 79 - 98.
- KOUBA, K. - POSKOČILOVÁ, P. 2014. Los efectos de las reglas electorales sobre el éxito de las mujeres en las elecciones presidenciales en América Latina. In *América Latina Hoy*, roč. 66, duben, 2014. ISSN 1130-2887. s. 17 - 46.
- KROOK, M. L. - O'BRIEN, D. 2012. All the president's Men? The Appointment of Female Cabinet Ministers Worldwide. In *The Journal of Politics*, roč. 47, 2012, číslo 3. ISSN 0022-3816, s. 840 - 855.
- MATLAND, R. - STUDLAR, D. 1996. The Contagion of Women Candidates in Single-Member District and Proportional Representation Electoral Systems: Canada and Norway. In *The Journal of Politics*, roč. 58, 1996, číslo 3. ISSN 00223816, s.707 - 733.
- MATLAND, R. 1998. Women's Representation in National Legislatures: Developed and Developing Countries. In *Legislative Studies Quarterly*, roč. 23, 1998, číslo 1. ISSN 03629805, s. 109 - 125.
- MUDDE, C. - ROVIRA KALTWASSER, C. 2015. Vox populi or vox masculini? Populism and gender in Northern Europe and South America. In *Patterns of Prejudice*, roč. 49, 2015, číslo 1-2. ISSN 0031-322X, s. 16 – 36.

- NORRIS, P. 2004. *Electoral Engineering, Voting Rules and Political Behavior*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 390 s. ISBN 978-0521536714.
- PANDE, R. - FORD, D. 2011. Gender Quotas and Women Leadership. In *Open Knowledge Repository* [online]. Washington, DC: World Bank, 2011 [cit. 20. 11. 2015]. Dostupné na internetu: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/9120/WDR2012-0008.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- PITKIN, H. 1967. *The Concept of Representation*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1967. 330 s. ISBN 978-0520021563.
- ROBERTS, K. 1995. Neoliberalism and the Transformation of Populism in Latin America: The Peruvian Case. In *World Politics*, roč. 48, 1995, číslo 1. ISSN 1086-3338, s. 82 – 116.
- ROSEN, J. 2012. The Effect of Political Institutions on Women's Political Representation: A Comparative Analysis of 168 countries from 1992 to 2010. In *Political Research Quarterly*, roč. 66, 2012, číslo 2. ISSN 10659129, s. 1 - 16.
- SACCHET, T. 2005. Political Parties: When do they work for women? [online]. Addis Ababa, Ethiopia: United Nations, 2005 [cit. 20. 11. 2015]. Dostupné na internetu: http://www.un.org/womenwatch/daw/egm/eql-men/docs/EP.10_rev.pdf.
- SCHWINDT-BAYER, L. 2010. *Political Power and Women's Representation in Latin America*. New York: Oxford University Press, 2010. 274 s. ISBN 978-0199938667.
- TREMBLAY, M. 2012. Women's Access to Cabinets in Canada: Assessing the Role of Some Institutional Variables. In *Canadian Political Science Review*, roč. 6, 2012, číslo 2 - 3. ISSN 1911-4125, s. 159 - 170.
- WEYLAND, K. 2001. Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics. *Comparative Politics*, roč. 34, 2001, číslo 1. ISSN 00104159, s. 1 - 22.
- Worldwide guide to women in leadership*. Woman ministers and Heads of Government [online]. [cit. 20. 11. 2015]. Dostupné na internetu: http://www.guide2womenleaders.com/women_heads_of_governments.htm